

KUR'ÂN-ı KERÎM'DE “HÜDA” KAVRAMI

Bu yazımızda Kur'ân-ı Kerîm'de sık sık geçen هُدًى “HÜDA” kavramı üzerinde durmaya çalışacağız, bu kavramın hangi anlamlara geldiğini anlamaya gayret edeceğiz.

Giriş

Bu yazımızda Kur'ân-ı Kerîm'de sık sık geçen هُدًى “HÜDA” kavramı üzerinde durmaya çalışacağız, bu kavramın hangi anlamlara geldiğini anlamaya hep birlikte gayret edeceğiz.

Bu çalışmamızı “HÜDA” kavramının Arapça dilindeki anlamına bakarak başlatmayı uygun buluyoruz.

1- Hüdâ'nın Sözlük Anlamı

He-de-ye (هَدًى) fiili sözlükte rehberlik etmek için önden gitmek ve lütufta bulunmak manalarına gelen iki masta sahiptir.¹ İlk mastar olan **Hüdâ** (هَدًى) için هَدَيْتُهُ الطَّرِيقَ (هَدًى) denildiğinde “Ona yol göstermek için öne çıktım, önünden yürüdüm.” manası ortaya konmuş olur. Yol gösterme amacıyla öne çıkan kişi ise **Hâdi** (هَادٍ) olmuş olur. Bu ayırmadan sonra **Hüdâ**, şöyle tanımlanabilir: “Hüdâ, dalâletin zıttıdır.” (هَدَيْتُهُ هُدًى) “Onu yola ilettim.” Bu manaya şu âyet de işaret etmektedir:

وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمَىٰ عَنْ ضَلَالَتِهِمْ إِنْ تُسْمِعْ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُسْلِمُونَ

“Yine, yoldan çıkan körleri doğru yola getirecek olan da sen değilsin. Sen ancak âyetlerimize inananlara duyurabilirsin; ki zaten onlar gönülden teslim olan kimselerdir.” (Neml 27/81)

Bu fiilden türeyen ikinci mastar ise (هَدِيَّةٌ) “hediye”dir. Hediye ise bir kişiye sevgi sebebiyle lütufta bulunma anlamına gelir.

1 Mekâyisü'l-Luga, (هَدًى) mad.

وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَظِرَةٌ بِمَنْ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ

“Ben onlara bir hediye gönderecek ve elçilerin ne getireceklerine bakacağım.” (Neml 27/35)

“Hedy” (هَدًى) ve “hediyy” (هَدِيَّةٌ) kelimeleri ise Allah Teâlâ'ya yakınlık için Mescid-i Haram'da kesilen kurbanlar için kullanılır. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurur:

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُخْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ

“Haccı ve umreyi Allah için tamamlayın. Eğer engellenecek olursanız, kolayınızda olan bir hedy kesin.” (Bakara 2/196)

Arapçada “Hüdâ” kavramı aynı zamanda isim olarak kullanılabilir, bunun örneği Kur'ân-ı Kerîm'de mevcuttur:

إِذْ رَأَىٰ نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَّعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِقَبَسٍ أَوْ أَجْدٍ عَلَى النَّارِ هُدًى

“Bir ateş gördüğü zaman ailesine şöyle demişti: ‘Durup bekleyin! Muhakkak ki ben, bir ateş gördüm. Belki ondan, size bir kor (nur) getiririm veya ateşin üzerinde (nurun yanında) hidayeti bulurum.’” (Tâ-Hâ 20/10)

Bir de Hüdâ'nın zıt anlamı olan Dalâleti görelim:

2- Dalâlet'in Sözlük Anlamı

Dalâlet, sözlükte bir şeyin kaybolması ve yok olması manalarına gelir. Bir kimsenin kendisi de babası da

tanınmıyorsa o kişiye (ضَلُّ بْنُ ضَلِّ) "yok oğlu yok" denir. Ayrıca cenaze defnedildiği zaman (أُضِلَّ الْمَيِّتُ) "Ölen kişi defnedildi", "Devemi kaybettim" demek için ise (أَضَلَّكَ) (يعيري) ifadesi kullanılır. Mescidin konumunu bilmeyen kişi (ضَلَّكَ الْمَسْجِدَ وَالِدَارَ) "Camiye ve eve giden yolu kaybettim" der. Özetle bir şeyin doğru yoluna erdirmeyen her şey dalalet olmuş olur.²

3- Kur'ân'da Hüdâ Kavramı

Hüda kelimesi Kur'ân'da pek çok yerde geçen bir kelimedir. Kur'ân'daki kullanımlarında genel olarak dalâletle zıt manada olduğu anlaşılmaktadır. Buna örnek olarak Kur'ân'da münafıkların özelliklerinden ve bazı fiillerinden bahsedilirken onların 'Hidayete karşılık, dalâleti satın aldıkları' ifade edilir:

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبَّحَتْ تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

"Onlar, doğruyu (hidayeti) verip yanlış (dalâleti) alanlardır. Doğru yolda olmadan yaptıkları ticaret kazanç getirmez." (Bakara 2/16)

Allah Teâlâ, kitaplarında indirdiği şeyleri gizleyenleri de 'Hidayete karşılık, dalaleti satın alanlar' şeklinde vasıflandırmaktadır:

أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالََةَ بِالْهُدَىٰ وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ ۖ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ

"Onlar işte hidayeti verib dalâleti, mağfireti bırakıp azabı satın alan kimseler, bunlar ateşe ne sabırlı şeyler!..." (Bakara 2/175)

Kur'ân-ı Kerim, Allah'ın indirdiği kitapların sonuncusudur. Kim bu kitaba rağmen hidayete ermezse açık bir dalâlette kalır:

قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

"De ki: 'Kimin hidayet ile geldiğini ve kimin apaçık dalâlette olduğunu, Rabbim daha iyi bilir.'" (Kasas 28/85)

Kur'ân-ı Kerim, Nebî (s.a.v.)'in onunla dalâletten (şaşkınlıktan), hidayete (doğru yola) ulaştığı araçtır:

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ

"Ve seni dalâlette buldu sonra hidayete erdirdi." (Duhâ 93/7)

Bu ayetlerden hareketle Allah'ın kitabıyla, hüda/hidayet arasında ciddi bir ilişki olduğunu gözlemleyebiliriz. Allah Teâlâ'nın Kur'ân için Hüda (rehber) ifadesini kullanması da bu duruma örnektir:

آلَمْ، ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ ۚ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

"ELİF! LÂM! MÎM! İşte o Kitap budur; içinde şüpheye yer yoktur. Müttakiler için rehberdir." (Bakara 2/1-2)

Bir başka ayette Allah Teâlâ, Musa (a.s.)'a indirdiği kitabı da Hüda olarak tanımlıyor:

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ، هُدًى وَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ

"Musa'ya o doğruluk rehberini verdik. O Kitab'a İs-

² Cevherî, Sîhâh, (ضلّ) mad.

railoğullarını da mirasçı kıldık. O, bir rehber ve sağlam duruşlular için doğru bilgi kaynağıdır.” (Mü'min 40/53-54)

Allah Teâlâ, Musa ve Harun (a.s.)'i İlâhî kitaba davet etmek için Firavun ve kavmine göndermişti:

“O halde ikiniz ona gidin ve ona şöyle söyleyin: “Muhakkak ki biz, senin Rabbinin iki resûlüyüz. İsrailoğulları'nı artık bizimle beraber gönder ve onlara azap etme! Sana Rabbinden âyet (mucize) getirdik. Ve hidayete tâbî olanlara selâm olsun.” (Tâ-Hâ 20/47)

Firavun kavminden iman edenlerin, Allah'ın rehberini doğru yol olarak vasıflandırdığı görülmektedir:

“O inanan kimse dedi ki: “Ey kavmim! Bana uyun ki, sizi doğru yola ileteyim.”“Ey kavmim! Şüphesiz bu dünya hayatı ancak (geçici) bir yararlanmadır. Ahiret ise ebedî olarak kalınacak yerdir.” (Mü'min 40/38-39)

Firavun, ona uymaları halinde doğru yolu gösterenin kendisinin olacağı hususunda kavmini kandırmaya çalışmıştır:

“Ey kavmim! Bugün yeryüzüne hâkim kimseler olarak iktidar ve saltanat sizindir. Ama başımıza geldiğinde bizi, Allah'ın azabından kim kurtarır?” Firavun, “Ben size ancak kendi görüşümü bildiriyorum ve sizi ancak doğru yola götürüyorum” dedi.” (Mü'min 40/29)

Firavun'un yaptığı, Harun ve Musa (a.s.)'in Allah'ın iki nebîsi olduğunu bile bile kavmini saptırmaktan başkası değildi:

“Firavun halkını yoldan çıkarmış, doğru yolu göstermemişti.” (Tâ-Hâ 20/79)

Semud kavminin yaptığı gibi ilahi rehbera uyulmaması ya da onun görmezlikten gelinmesi, Allah'ın azabını gerektiren durumlardır:

“Semud'a da Biz doğru yolu gösterdik; fakat körlük onlara hidayetten daha sevimli geldi. Onları da kazandıkları günahlar yüzünden aşağılayıcı bir azabın yıldırımı çarpıverdi. İnanıp güvenmiş ve kendilerini korumuş olanları daha önce kurtardık.” (Fussilet 41/17-18)

Bir insanın yapabileceği en büyük hata, kendisini doğru yola sevk etmek için indirilmiş olan Allah'ın ayetlerini görmezlikten gelmesidir:

“Rabbinin ayetleri anlatılırken yan çizen ve elleriyle yaptıklarını unutan kişinin yaptığından daha yanlışını kim yapabilir? Sanki onu anlamasınlar diye kalpleri üzerine örtüler ve kulaklarının içine de bir ağırlık yerleştirmişsizdir. Sen onları hidayete çağırırsan da artık ebediyen hidayet bulamazlar.” (Kehf 18/57)

İlahi rehberi yok kabul eden insan, sanki hiçbir şey görmeyen ve duymayan ölümler gibi olur. Bu sebeple ne zaman onu Allah'ın ayetlerini düşünmeye çağırırsak bizi cevapsız bırakır:

“Ve eğer onları hidayete çağırırsanız size tâbî olmazlar. Onları davet mi ettiniz yoksa siz sessiz mi kaldınız? Sizin için birdir (sizin durumunuz aynıdır, farketmez).” (A'râf 7/193)

“Benim velim, bu Kitabı indiren Allah'tır. O, iyilere velilik eder. Allah ile aranızı koyup yardıma çağır-dıklarınız; size yardım etmek şöyle dursun, kendile-rine bile yardım edemezler. Ve onları eğer hidayete çağırırsanız iştirmezler. Ve onları sana bakar görür-sün ve onlar görmezler.” (A'râf 7/196-198)

Bu sebeple Allah'ın kitabından bir şeyleri gizleyen kişiler aslında insanları doğru yoldan uzaklaştırmış olurlar. Sonuçta da Allah'ın dışlamasını (lanetini) ve öfkelerini hak etmiş olurlar:

“Bu kitapta açıkça ortaya koyduğumuz halde indir-diğimiz açıklayıcı ayetleri ve ana ayetleri gizleyen-leri Allah dışlar; dışlayacak durumda olan kimseler de dışlarlar.” (Bakara 2/159)

Bu insanlar, hatalarından dönmedikleri ve ayetleri Allah'ın indirdiği şekliyle ortaya koymadıkları müddetçe bu dışlanmadan kurtulamazlar:

“Tevbe eden (hatasından tam olarak dönen), ken-dini düzeltten ve gizlediklerini açıklayanlar başka; onların tevbesini kabul ederim. Tevbeleri kabul eden ve iyiliği bol olan Benim. Ayetleri gizleyen ve gizlemişken ölenleri; Allah, melekleri ve bütün in-sanlar dışlayacaktır.” (Bakara 2/161-162)

İnsanların Allah'ın Hidayetine Olan İhtiyaçları

Allah Teâlâ, insanları ve cinleri kendisine kulluk etme-leri için yaratmıştır:

“Cinleri ve insanları, kulluğu sadece bana yapsın-lar diye yarattım. Onlardan ne bir nimet beklerim ne de beni doyurmalarını isterim. Bütün nimetleri veren Allah'tır. O çok güçlüdür; sapasağlamdır.” (Zâriyât 51/56-58)

Dünya hayatında yaşadığımız imtihanlar, arka planda Allah'a olan kulluğumuzun ne kadar olduğunu göster-diğimiz yerlerdir. İnsan hayatının sorunsuz olması dü-şünülemez. Zorlu imtihanlardan geçirilmemiz ölümü ve hayatı yaratan Allah'ın bir kanunudur:

“Bütün yetkileri elinde tutan Allah pek yücedir. Her şeye bir ölçü koyan O'dur. Ölümü ve hayatı yaratan odur. Bunlar; hanginiz daha güzel iş yapacak diye sizi yıpratıcı bir imtihandan geçirmek içindir. O güçlüdür, bağışlayıcıdır.” (Mülk 67/1-2)

Dünyadaki sınavlarımız nasıl sorulardan müteşek-kilse, Allah Teâlâ da insanları onlara O'nun muradını açıklayacak elçileri ve kitapları göndererek insanları yalnız başlarına bırakmamıştır. İnsanlığın tümü, ila-hi rehberliğe muhtaç yapıdadır. Bundan dolayı İblis,

Adem (a.s)'ı bulunduğu bahçeden çıkardığında Allah Teâlâ, Adem (a.s)'a şöyle demiştir:

“(Allahû Tealâ şöyle) dedi: “İkiniz oradan (aşa-ğı) inin! Hepiniz (şeytan ve siz), birbirinize düşman olarak. Bundan sonra Benden size mutlaka hidayet gelecek. O zaman kim hidayetime tâbî olursa artık o, dalâlette kalmaz ve şâkî olmaz”. Kim de kitabım-dan yüz çevirirse onun sıkıntılı bir hayatı olur. (Me-zardan) kalkış günü mahşer yerine kör olarak geti-ririz.” (Tâ-Hâ 20/123-124)

Başka bir ayette ise şöyle buyurulmaktadır:

“İnsanlar tek bir toplumdur. Allah, onlara müjde ve-ren ve uyarılarda bulunan Nebîler gönderdi; onlarla birlikte, gerçekleri içeren kitap da indirdi ki ayrılığa düştükleri konularda insanlar arasında o kitap hükmetsin. Kendilerine kitap verilenlerden başkası ayrılığa düşmedi. Bu da açık belgeler geldikten sonra birbirlerine üstünlük kurma gayretlerinden kaynaklandı. Sonra ayrılığa düştükleri konuda, Allah, müminleri, kendi onayıyla doğruya ulaştırdı. Allah, doğruları tercih edeni doğru yola yöneltir.” (Bakara 2/213)

Gerçek hidayet, ancak Allah'tan gelendir:

“Dinlerine uyana kadar Yahudisi de Hristiyanı da senden asla hoşlanmaz. De ki: “Gerçek hidayet Allah'ın hidayetidir.” Sana bu bilgi geldikten sonra tutar da onların isteklerine göre bir yol izlersen, Al-lah'ın ne veliliğini (dostluğunu) ne de yardımını gö-rürsün.” (Bakara 2/120)

Bu ayete göre, kendisine açıkça gösterildiği halde Al-lah'ın ayetlerine kör bir tavra girenlerin kabul edilecek bir özürleri olmayacaktır. Bu durum, esasında Allah'ın ayetlerine karşı kâfirlik etmenin tanımını da içermek-tedir. Allah'ın rehberine uymayan kişi ya kendi arzusu-na ya da başkalarının arzularına uyar.

Ehl-i Kitaptan olan münafıklardan bir grup, sadece kendi arzularına uymayı istedikleri için Allah'ın rehbe-rini yok etmeye çalıştılar. Aşağıdaki ayetler bu durumu gözler önüne sermektedir:

“Ehl-i Kitaptan bir kesim der ki: “Şu müminlere indirilenleri günün başında kabul edin, sonunda reddedin, belki vazgeçerler. Dininize uymuş olandan başkasına güvenmeyin! De ki: “Kuşkusuz hidayet, Allah’ın hidayetidir. Size verilenin bir dengi başkasına da verildi veya Allah katında size karşı delil getirirler diye mi (bu dine uymuyorsunuz)?” De ki: “Her iyilik Allah’ın elindedir. Onu, tercih ettiği kişiye verir. İmkânları geniş olan ve her şeyi bilen Allah’tır.” Allah, ikramını tercih ettiği kişiye yapar. Büyük ikram sahibi olan Allah’tır.” (Âl-i İmrân 3/72-74)

İnsanları karanlıklardan aydınlığa çıkarmak, Allah’ın kitabının birinci görevidir. Nitekim Allah şöyle buyurmaktadır:

“ELİF! LAM! RA! Bu, insanları Rablerinin izniyle karanlıklardan aydınlığa çıkarman için indirilmiş bir kitaptır. Daima üstün olanın ve her şeyi güzel yapmanın yoluna.” (İbrahim 14/1)

Allah’ın kitabı, en doğru yola iletir:

“Bu Kur’ân, en sağlam yolu gösterir. İyi işler yapan müminlere de büyük bir ödülün varlığını müjdeler.” (İsrâ 17/9)

Allah, ayetlerini görmezlikten gelenleri doğru yoluna iletmez:

“İmânlarından sonra inkâr eden kavmi, Allah nasıl hidayete erdirir? Ve onlar, Resûl’ün Hak olduğuna şahit oldular ve onlara beyyineler (açık deliller) geldi. Ve Allah, zâlimler kavmini hidayete erdirmez.” (Âl-i İmrân 3/86)

“Ve kim kendisine hidayet beyan edildikten (açıklandıkten) sonra resûle muhalefet ederse ve mü’minlerin yolunun dışında bir yola tâbî olursa, onu döndüğü yola çeviririz ve onu cehenneme yaslarız. Ve o ne kötü varış yeri!” (Nisâ 4/115)

Bu ayetlerden Allah’a uymak isteyen insanın onun kitabına uyması gerektiğini anlıyoruz. Çünkü Allah’ın bize indirdiği kitaplar, ona her gün ettiğimiz şu duanın karşılığıdır:

“Bizi, SIRATI MUSTAKÎM’e hidayet et (ulaştır); O yol (SIRATI MUSTAKÎM) ki; üzerlerine nimet verdiklerinin yoludur. Üzerlerine gadap duyulmuşların

ve dalâlette kalmışların (Allah’a ulaşmayı dilemeyenlerin) yolu değil.” (Fatiha 1/5-7)

Allah’ın kitabı, doğru yola ulaşmadaki tek aracımızdır. Bu sebeple bütün Nebiler, insanları Allah’ın mesajına icabet etmeye davet etmişlerdir:

“Ve işte böylece sana emrimizden bir ruh (Kur’ân-ı Kerim) vahyettik. Ve sen, kitap nedir ve îmân nedir bilmiyordun. Ve lâkin O’nu “nur” kıldık. Kullarımızdan dilediğimizi O’nunla hidayete erdiririz. Ve muhakkak ki sen, mutlaka Sıratı Mustakîm’e hidayet ediyorsun (ulaştırıyorsun).” (Şûrâ 42/52)

Doğru Yola İleten (el-Hâdî): Allah Teâlâ

Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Muhakkak ki hidayete erdirmek mutlaka Bize aittir. Ve muhakkak ki, evvel ve ahir elbette Bizimdir.” (Leyl 92/12-13)

Allah Teâlâ’nın yolu, elçilerinin bize ulaştırdığı kitaplarda işaret edilen yoldur:

“Tıpkı bunun gibi her nebiye suçlulardan düşmanlar oluşmasını engellemedik. Senin Rabbin, hidayete erdiren ve yardımcı olarak kâfidir.” (Furkan 25/31)

“Bunun (Allah’ın şeytanların karıştırdığına izin vermesinin) bir sebebi de kendilerine o bilginin ulaştığı kimselerin, onun (ayetlerin) senin Sahibinden gelen bir gerçek olduğunu bilmelerini, ona inanmalarını ve kalplerinin ona yatışmasını sağlamaktır. Allah inanıp güvenenleri elbette hidayet edendir.” (Hac 22/54)

Allah, her topluma onlardan istediklerini tebliğ edecek bir rehber (Hâdî) gönderir. Bu konuya işaret eden ayetlerden bir tanesi şöyledir:

“İnkâr edenler, “Ona Rabbinden bir mucize indirilseydi ya!” diyorlar. Sen ancak bir uyarıcısın. Her kavim için de bir rehber (yol gösteren) vardır.” (Ra’d 13/7)

Allah, toplumları kendilerine elçi geldikten sonra O’nun ayetlerini görmezlikten gelmeleri sebebiyle cezalandırır:

“Kim hidayete erdiyse, sadece kendi nefsi için hidayete erer. Öyleyse kim dalâlette ise sorumluluğu sadece kendi üzerinde olarak dalâlette kalır. Yük taşıyan (günahı yüklenen) bir kimse, bir başkasının yükünü (günahını) yüklenmez. Ve Biz, bir resûl göndermedikçe azap edici olmadık.” (İsrâ 17/15)

Kendisine Allah'ın ayetleri ulaşan hiçbir kimsenin özü kabul edilmez. Bu nedenle Allah'ın ayetlerini kabul edip bize bu dünyada fayda sağlayacak emirlerinin gereğini yaptığımız bir hayat sürersek, Allah'ın hem dünyadaki hem de ahiretteki azabından korunmuş oluruz:

“De ki: “Ey insanlar, Rabbinizden size hak gelmiştir! Kim hidayete erdiyse, muhakkak ki kendi nefsi için hidayete erer. Ve kim dalâlette olduysa (kaldıysa) ancak kendi aleyhine (sorumluluğu kendi üzerinde) dalâlette olur. Ve ben, sizin üzerinize vekil değilim.” (Yunus 10/108)

Başka bir ayette de şöyle buyrulur:

“Muhakkak ki Biz, sana Kitab'ı, insanlar için hak ile indirdik. Artık kim hidayete ererse, kendi nefsi içindir. Ve kim dalâlette kaldıysa, o takdirde kendi aleyhine dalâlettendir. Ve sen, onların üzerine vekil değilsin.” (Zümer 39/41)

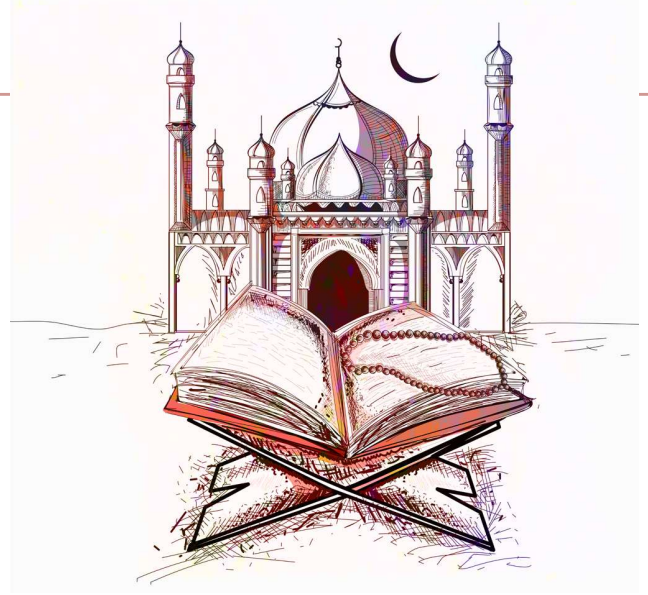
Eğer biz gerçekten Allah'ın yolunda olursak sapıtmış kimseler bize zarar veremezler:

“Ey inanıp güvenenler (müminler)! Kendi işinize bakın. Siz hidayette iseniz, dalâletteki bir kimse size bir zarar veremez. Hepinizin dönüşü Allah'adır. O zaman yapmış olduğunuz şeyleri size haber verecek.” (Mâide 5/105)

Allah'ın dini, insanlıkla doğa kanunlarının (fıtrat) tam bir uyumundan meydana gelir. Bu nedenle Allah Teâlâ'nın çağrısına-onun fıtratına ve korumasına-cevap vermek gerekir. Nitekim Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

“Yüzünü dosdoğru bu dine, Allah'ın insanları yarattığı fıtrata çevir. Allah'ın yarattığının yerini tutacak bir şey yoktur. Doğru din budur ama çoğu insan bunu bilmez.” (Rum 30/30)

İnsanları ona göre yarattığı fıtratının himayesi ve

Allah'ın yoluna ulaşmak için gerçek bir istek şarttır:

“İşte o kitap budur; içinde şüpheye yer yoktur. Mütakâiler için rehberdir (hidayettir).” (Bakara 2/2)

Ayrıca O'nun kitabını anlamak için gerekli olan çabanın da gösterilmesi şarttır:

“Ve Bizim uğrumuzda cihad edenleri, mutlaka Bizim yollarımıza (Sıratı Mustakîmler'e) hidayet ederiz (ulaştırırız). Ve muhakkak ki Allah, mutlaka muhsinlerle beraberdir.” (Ankebût 29/69)

Nebiler, insanları doğru yolu kabul etmeleri ve uymaları konusunda zorlamakla yükümlü değillerdir:

“Onları hidayete erdirmek sana ait değildir. Fakat Allah, dilediğini hidayete erdirir. Hayır olarak ne harcarsanız, kendiniz içindir. Zaten siz ancak Allah'ın rızasını kazanmak için harcarsınız. Hayır olarak her ne harcarsanız -hiç hakkınız yenmeden-karşılığı size tastamam ödenir.” (Bakara 2/272)

Başka bir ayette Nebimiz (s.a.v.)'e hitaben şöyle buyruluyor:

“Sen istediğini doğru yola (hidayete) getiremezsin, ama Allah, yola gelmeyi tercih edeni doğru yola getirir. Kimin doğruya yöneldiğini en iyi o bilir.” (Kasas 28/56)

Allah'ın Rehberine Uygun Yaşamayan Kişi Sapıklıkta Kalmaya Mahkum Olur

Allah, insanı yaratmış, ona dinleme, basiret ve kalp bahşetmiş ki dünyadaki seçimlerinden ötürü Allah'ın huzurunda sorumlu olsun. İmtihanın gerekliliklerinden

birisi de insanın yaptığı işlerde ve fiillerde seçim hakkının olmasıdır:

“Biz insanı, çok bileşenli dölllenmiş yumurtadan yarattık. Yıpratıcı bir imtihandan geçireceğiz; o nedenle onu dinleyen ve gören bir varlık haline getirdik. Ona doğru yolu (hidayeti) gösterdik; ister görevini yapar, isterse o yolu görmezlikten gelir (kâfir olur).” (İnsan 76/1-3)

“İnsanı, bütün zorlukları göğüsleyecek güçte yaratmışızdır. (Zoru başarınca da) kimsenin ona sınır çizemeyeceğini mi sanıyor? “(Üstelik bu hale gelinceye kadar) yığınla mal harcadım” diyor. Yoksa kimsenin kendini görmediğini mi sanıyor? Ona iki göz vermedik mi? Bir dil, iki de dudak vermedik mi? Ona apaçık iki yol gösterdik.” (Beled 90/4-10)

Şükür (görevlerini yapma) yolunda olmayan bir insan, zorunlu olarak küfür (görmezlikten gelme) yolunda olur. Yani hayatını Allah'ın rehberine uymayarak geçiren kişi dalâlete (sapıklığa) mahkûm olur. Bu durumun anlatıldığı bir ayet şöyledir:

“De ki: “Rabbim, adaletle davranmanızı ve bütün mescidlerde kendinizi (vechlerinizi) namaza ikame etmenizi emretti. Ve dinde ihlâsla O'na (Allah'a) dua edin. Sizi yarattığı gibi (O'na) dönersiniz. Bir kısmı hidayete erdi ve bir kısmının üzerine dalâlet hak oldu. Muhakkak ki onlar, Allah'tan başka şeytanları dostlar edindiler. Ve onlar kendilerinin hidayete verdiklerini zannediyorlar.” (A'râf 7/29-30)

Allah'ın elçilerinin birinci görevi, Allah'ın mesajını insanlara iletmektir. Fakat bazı müşrikler, kendilerine Allah'ın mesajı ulaşmasına rağmen kendi şirk dolu fiillerine ısrarla devam etmişlerdir. Bu durum Kur'an'da şöyle anlatılmaktadır:

“Şirk koşanlar: “Eğer Allah dileseydi, biz O'ndan başka bir şeye kul olmazdık. Ve babalarımız da (kul) olmazdı. Ve O'ndan (O'nun emrinden) başka bir şeyi haram kılmazdık.” dediler. Onlardan öncekiler de böyle yaptı. Artık resûllerin üzerinde apaçık tebliğden başka (bir sorumluluk) var mı? Ve andolsun ki Biz, bütün ümmetlerin (milletlerin, kavimlerin) içinde resûl beas ettik (hayata getirdik, vazifeli kıldık). (Allah'a ulaşmayı dileyerek) Allah'a kul ol-

sunlar ve taguttan içtinap etsinler (sakınıp kurtulsunlar) diye. Onlardan bir kısmını, Allah hidayete erdirdi ve bir kısmının üzerine dalâlet hak oldu. Artık yeryüzünde gezin. Böylece yalanlayanların akıbetinin, nasıl olduğuna bakın (görün).” (Nahl 16/35-37)

Allah, insanlara onlardan ne istediklerini açıklamış, onları bu konuda çaresiz bırakmamıştır. Nitekim Allah şöyle buyurmaktadır:

“Allah, bir kavmi hidayete erdirdikten sonra, takva sahibi olacakları şeyler onlara açıklanincaya kadar (açıklanmadıkça) (o kavmi), dalâlete düşürecek (saptıracak) değildir. Muhakkak ki Allah, herşeyi en iyi bilendir.” (Tevbe 9/115)

“Rabbinin ayetleri anlatılırken yan çizen ve elleriyle yaptıklarını unutan kişinin yaptığından daha yanlışını kim yapabilir? Sanki onu anlamasınlar diye kalpleri üzerine örtüler ve kulaklarının içine de bir ağırlık yerleştirmişizdir. Sen, onları hidayete davet etsen de bundan sonra onlar, ebediyen asla hidayete eremezler.” (Kehf 18/57)

Sonuç

“Artık sana vahyedilene sarıl. Muhakkak ki sen, Sıratı Mustakîm üzerindesin.” (Zuhuruf 43/43)

Bir başka ayette Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: “Bu Kur'an bana, onunla, sizi ve kime ulaşırsa onu, uyarmam için vahyolundu.” (En'am 6/19)

Görüldüğü gibi “Hüda” kavramı son derece önemli anlamlar taşıyor, İlâhî kitaplarla bağlıdır. Çünkü gerçek “Hüda” ancak Allah'tan, yani Allah'ın bize gönderdiği kitaplardan.

Allah'ın kitabından uzak olduğumuzda hüda'dan da uzak kalırız, dalâlette boğulmaya mahkum oluruz.

